

Hestebønner – en afgrøde med potentiale

Med de høje proteinpriser finder bælgssæd vej ind i markplanen hos økologiske landmænd. Arealet med hestebønner er i stigning, om end fra et lavt niveau.

I 2012 blev der dyrket knap 2.000 ha med hestebønner konventionelt og økologisk. Hestebønner har et højt udbyttepotentiale, og ligger også i de fleste år med et stabilt højt udbytte ved økologisk dyrkning.

De høje proteinpriser gør, at dansk produceret bælgssæd er blevet fodringsmæssigt mere interessant. Mange økologiske mælkeproducenter ser på mulighederne for at fodre med hestebønne, og der er en forsøgsaktivitet i gang for at optimere fodringen. Beregninger lavet i forbindelse med grovfoderekskursionen i sommer viste, at hestebønne er et økonomisk interessant alternativ til soja i økologiske mælkeproduktion.

Fonden for Økologisk Landbrug

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Dette projekt medfinansieres af "Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram, (GUDP) under Fødevareministeriet.

Vurder udbytte, pris og sædskifte samlet

Udbytte og afregningspris for hestebønnerne skal sammenlignes med det, du kunne tjene på en anden afgrøde. Høster du normalt høje udbytter i økologisk korn, skal der med de nuværende kornpriser også høstes høje udbytter i hestebønne, for at det er økonomisk attraktivt; afregningsprisen for hestebønner er nemlig ikke fulgt med op til den værdi, de har i fodringen. Du bør lave en kalkulation af det økonomiske forhold mellem korn og hestebønner, og så skal du vurdere de sædskiftemæssige fordele og ulemper ved afgrøderne.

Det taler for hestebønner, hvis du i dit sædskifte mangler kvælstof eller har andre afgrøder, som betaler godt for kvælstoffet. Også hvis du giver en høj pris for indkøbt husdyrgødning kan økonomien tippe til fordel for hestebønnerne. Hestebønner er en god sædskifteafgrøde på en plads i sædskiftet, hvor der ikke er meget kvælstof i jorden. Og så skal vandforsyningen være i orden, hestebønner bør kun dyrkes på lerjord eller vandet sandjord.

Forhold der kan tale imod hestebønner er, hvis du har rodukrudt i marken. Selv om hestebønnerne bliver store og kraftige vil den lange vækstsæson medføre en opformering af rodukrudet.

Endeligt skal hestebønnernes dyrkningssikkerhed tages med i betragtningen. Vi ved, at der forekommer år med kraftige angreb af bededbladlus, og det medfører i nogle år meget voldsomme udbyttetab. Det er ikke hyppigt, at det går helt galt, men risikoen bør tages med i planlægningen. Når risikoen for bladlusangreb vurderes, skal geografiske forskelle tages med i betragtning. Det samme gælder risikoen for svampesygdomme.

Erfaringer fra 2012

Der har været flere hestebønneavlere i 2012 end de tidligere år. Oplevelserne har været lidt blandede, nok mest betinget af geografiske forhold. Langt de fleste landmænd i Jylland har oplevet et godt år for hestebønner, i hvert fald indtil de skulle høste. Den rigelige nedbør har sikret en rigtig god vækst i bønnerne. Der har været stor forskel i angreb af bladlus, men selv der hvor der har været angreb på alle planter, har den gode vækst gjort, at der alligevel er høstet pæne udbytter. Der har været angreb af chokoladeplet, men de fleste steder er angrebene kommet sent. Nogle steder på Sjælland kom angreb af lus tidligere, så her har det helt klart haft en større betydning for udbyttet.

Bagsiden af medaljen har været, at de gode vækstbetingelser nogle steder har givet en sen høst. Normalt vil hestebønnerne kunne høstes i første halvdel af september, og det var også muligt på Sjælland. Men rigtig mange steder i Jylland var hestebønnerne stadig grønne på dette tidspunkt. Da der senere i september kun har været få gode høstdage, har det givet lidt ekstra høstbesvær og for nogle også en høst med et højt vandindhold. Det gode ved hestebønner er, at de bliver stående eller højest giver sig til at hælde lidt. Så selve mejetærskningen fungerer godt nok, hvis bare planterne er tørre. Til gengæld er der flere, som har oplevet, at de fugtige bønner har været svære at håndtere efterfølgende, fordi de har en tendens til at være klæbrige.

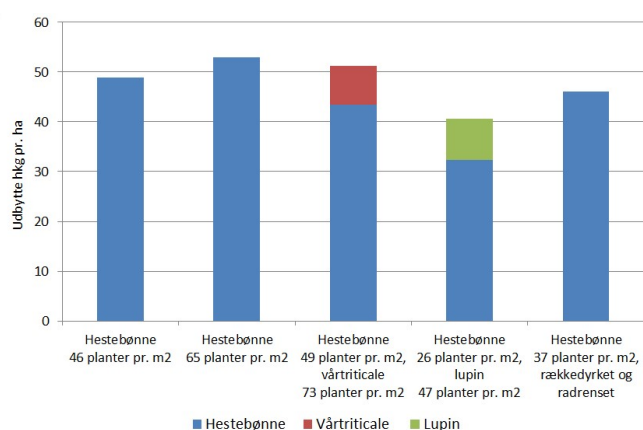

Angreb af bedebladlus er den største risikofaktor ved dyrkning af hestebønner. Kombination af tidlige angreb og planter i dårlig vækst kan medføre meget store udbyttetab. Hestebønner bør sås så snart jorden er tjenlig for at sikre så tidlig en blomstring som muligt. (Klik på billedet for stor udgave).

Foto: Inger Bertelsen, Videncentret for Landbrug, Økologi.

Forsøgsresultater fra tidligere år

I 2010 og 2011 var der rigtig gode forsøgsresultater for dyrkning af hestebønner under økologiske forhold, og det har blandt andet været med til at fremme interessen. I disse forsøg blev der høstet 30–60 hkg pr. ha. I forhold til tidligere forsøgsarbejde var 4 ud af 5 forsøg placeret på sandjord, og de har været med til at vise, at hestebønne kan dyrkes på sandjord, når det er muligt at vande. De laveste udbytter blev høstet på uvandet JB 4 og JB 6. Figur 1 viser udbytterne ved forskellige dyrkningsmetoder fra de fem forsøg. Som det kan ses kan hestebønner både dyrkes på almindelig rækkeafstand i på øget rækkeafstand med radrensning. Da hestebønner skal sås i 8 cm dybde, er det en afgrøde, der kan tåle meget kraftig blindharvning inden fremspiring. Plantebestanden har en klar betydning for udbyttet, og den bør ikke være under 40 planter pr. m². Da frøstørrelsen varierer meget i hestebønne, skal du derfor altid beregne den korrekte udsædsmængde. Iblanding af korn kan være en måde at sikre, at der kan høstes et udbytte i marken i de år, hvor bladlusangreb koster udbytte i hestebønnerne.

Figur 1. Gennemsnitligt udbytte fra 5 forsøg i 2010 og 2011. (Klik på figuren for stor udgave).

Forsøgsresultater lader vente på sig

Forsøgsarbejdet i 2012 har også lidt under mangel på gode høstdage, hvorfor det i skrivende stund ikke er muligt at komme med en fyldig gennemgang af resultaterne. Udbytniveaulet i årets økologiske forsøg ligger på 30–45 hkg pr. ha, hvilket er lidt under de udbytter, som er opnået i de foregående år. Forsøgene vil, når de bliver gjort op, give bud på sortsforskelle, betydningen af høsttidspunkt og såmetode. Resultaterne vil blive bragt i Oversigt over Landsforsøgene 2012 og præsenteret på Plantekongres 2013.

Forsøgene 2010 og 2011 er støttet af Fødevareministeriet og EU samt Fonden for økologisk landbrug. Forsøgene i 2012 er en del af GUDP projektet ØkoProtein.

Artiklen har været bragt i et medie under LandbrugsMedierne.